

L'IDEAL D'AUTENTICITAT I LA POSSIBILITAT D'UN INDIVIDUALISME MORAL EN CHARLES TAYLOR

Francesc Calvo Ortega

La gran influència del filòsof de la política Charles Taylor en el debat teòric dels últims anys, principalment al voltant de l'enfrontament entre les posicions comunitaristes i les liberals, fa necessari abordar el sentit fonamental del seu pensament expressat en qüestions d'actualitat com vénen a ser, entre d'altres temes, la prioritat de la noció del bé per damunt de la noció de justícia, el reconeixement de la diferència, la multiculturalitat, el nacionalisme o la pràctica moral. Tot això tenint en compte el fil analític que recorre l'obra prolífica d'aquest autor: les formes degeneratives que adopta l'individualisme en la societat occidental.

105

La crítica de Taylor a la tradició epistemològica

Des de finals dels anys vuitanta del segle XX, el camp de la filosofia moral anglosaxona està travessat per un debat que oposa els partidaris d'un liberalisme recolzat en la justícia procedimental (Rawls, Kymlicka, Dworkin) a aquells que postulen una remodelació de les societats contemporànies entorn dels valors comuns (Walzer, Mc Intyre, Sandel)¹. Els primers insisteixen en una distinció *a priori* entre justícia i bé, és a dir, defensen una societat que, tot i que té regles equitatives per a tots els ciutadans, ha d'acceptar una diversitat de concepcions del bé. Al contrari, els comunitaristes pensen que la unió al voltant d'un conjunt de regles és insufi-

---

¹ Cf. MULHALL, S. I SWIFT, A. *El individuo frente a la comunidad*. Madrid: Ediciones Temas de Hoy, 1996; també, RUTH, ABBEY. "Taylor as a Postliberal Theorist of Politics". *Perspectives on the Philosophy of Charles Taylor*, LAITINEN, ARTO and SMITH, NICHOLAS H. eds. *Acta Philosophica Fennica*, 71, 2002, pp. 149-161.

cient per fundar sentiments de convivència forts i indispensables per a la vida en societat, si el que es vol evitar és el perill de l'anomia social.

A Charles Taylor hem de situar-lo netament a l'apartat dels comunitaristes, però no perquè rebutgi els valors i els ideals del liberalisme, sinó més aviat perquè fa una crítica dels seus excessos. En aquest sentit, la crítica al "naturalisme" juga un paper essencial en tot l'entramat analític de la seva anàlisi del liberalisme². Taylor presenta un rebuig sense concessions contra tota antropologia naturalista, de la qual deriven les teories designatives de la significació³. Segons aquestes, el pensament ha de ser entès com si fos constituït de petites unitats de representació -les idees-, que serien simples reflexos de la realitat exterior en l'interior del subjecte o agent social, a partir de la qual es capta una objectivitat en relació de causa i efecte, que un ha d'esforçar-se a traduir el més exactament possible. Per a Taylor aquest tipus de teories concep el coneixement com la representació neutra d'una realitat independent i en la qual la nostra percepció està separada de la nostra interacció amb les coses, els objectes. Enfront d'aquesta concepció reduccionista del pensament, incapaç d'incorporar el punt de vista subjectiu, Taylor postula l'expressivisme, amb el qual el llenguatge esdevé constitutiu del pensament ja que, si el llenguatge només es realitza dintre del discurs, les idees no existeixen realment abans de la seva expressió: l'individu, quant a animal racional, és a dir, com a posseïdor d'un *logos*, té la seva essència en la capacitat o poder d'expressió. El llenguatge implica una comunitat de discursos, atès que aquell és modelat "no en el monòleg, sinó en el diàleg"⁴. El naturalisme constitueix, per a Taylor, el principal argument epistemològic de l'exclusió de distincions qualitatives en els dominis de la filosofia moral contemporània, i n'identifica els continguts o motius morals: l'ideal de la vida ordinària, la concepció moderna

² TAYLOR, CH. *La liberté des modernes*. Paris: PUF, 1997.

³ TAYLOR, CH. "De l'anthropologie philosophique à la politique de la reconnaissance: Entretien de Philippe de Lara avec Charles Taylor". *Charles Taylor et l'interprétation de l'identité moderne*, LAFOREST, GUY and DE LARA, PHILIPPE, eds. Paris (Centre Culturel International de Cerisy-la-Salle) Cerf; Sainte Foy, 1998, pp. 351-364.

⁴ Taylor fonamenta la seva concepció del liberalisme a partir d'una ontologia moral que redunda en l'arrelament dels individus en una comunitat de llenguatge; llenguatge que, al seu torn, confereix significació a l'acció dels agents socials i que proporciona alhora els condicionaments comunitaris de l'experiència moral: Cf. HOY, TERRY. "The Moral Ontology of Charles Taylor: Contra Deconstruction". *Philosophy & Social Criticism*, 16, 1990, pp. 207-225.

de llibertat, l'accent sobre la generositat pràctica i el desig d'una ètica universal. De fet, no és una crítica a aquests motius el que subjau en l'anàlisi del liberalisme realitzat per Taylor, sinó la seva dependència en relació al model epistemològic del naturalisme. Així doncs, distingeix dos models de liberalisme, el liberalisme "procedimental", que ell critica, i el liberalisme de la "diversitat", al qual s'adhereix. En un llibre recopilatori d'articles seus sobre el nacionalisme i la qüestió de la identitat al Canadà⁵, Taylor qualifica la societat plantejada pel liberalisme procedimental com aquella en la qual prevalen els drets individuals, com a associació d'individus cadascun dels quals persegueix pel seu costat la seva concepció del bé. Des d'aquesta òptica, el govern procedimental ha de resultar neutre en relació a la vida que cadascú considera com a bona i, en aquest sentit, únicament haurà d'assegurar que els ciutadans siguin tractats amb igualtat, segons els principis públics que han d'arbitrar les diferents reivindicacions, totes elles legítimes. En opinió de Taylor, el liberalisme procedimental depèn fonamentalment de la tradició epistemològica que ell critica i que està caracteritzat, al seu torn, pel "subjecte descompromès" (désengagé) i per l'"atomisme social". El primer aspecte fa referència a un desposseïment de la naturalesa normativa de les coses que implicaria, en última instància, la transposició de l'experiència personal cap a una forma impersonal. El segon concepte designa la tendència dels individus a concebre els seus propis fins en termes individuals, adherits a la societat sota una base instrumental⁶.

La qüestió de l'individualisme creixent en les societats occidentals ocupa, en els termes breument explicitats en el paràgraf anterior, un lloc important en el quadre analític de Taylor, i és el tema central, per dir-ho així, del llibre *L'ètica de l'autenticitat* (1994). La crítica tayloriana al liberalisme procedimental reposa, en essència, no solament en el rebuig ontològic del subjecte descompromès i de l'atomisme social, sinó també, i de forma paral·lela, en la proposta d'una ontologia "holista" que "elimini la maledicció del naturalisme"⁷ i que a la vegada permeti incorporar

---

⁵ *Rapprocher les solitudes. Écrits sur le fédéralisme et le nationalisme au Canada*. Sainte-Foy: Les Presses de l'Université Laval, 1992.

⁶ Cf. TAYLOR, CH. "Les sources de l'identité moderne", dans *Les frontières de l'identité: Modernité et postmodernisme au Québec*, ELBAZ, MIKHAËL, FORTIN, ANDRÉE ET LAFOREST, GUY, eds. Paris: L'Harmattan, 1996, pp. 347-364.

⁷ RORTY, R. *Objetividad, relativismo y verdad. Escritos filosóficos 1*. Barcelona: Paidós, 1996, p. 151.

a la definició del liberalisme el reconeixement d'una concepció pública del bé⁸.

Els malestars de la societat contemporània

Taylor desenvolupa la idea que la societat contemporània pateix alguns malestars atribuïts a l'establiment de determinats valors fonamentals de la modernitat, com són les afirmacions sobre la llibertat, la igualtat, la possibilitat de partir de zero, el domini sobre la naturalesa o l'autonomia democràtica⁹. Recusant la idea de la hipertròfia, massa grollera per als termes en què sol expressar-se, Taylor considera que no és l'excés de la implantació d'aquests valors el que amenaça la nostra societat, sinó la forma concreta del seu desenvolupament. El primer malestar el constitueix l'individualisme. Aquest individualisme creixent suscita una certa ambivalència, en el sentit que som conscients que la ruptura dels esquemes tradicionals de pertinença ha provocat que l'home modern es defineixi, en endavant, en relació "a ell mateix", gràcies a les relacions que nua voluntàriament, i no tant per la seva pertinença a un ordre existencial determinat. Al mateix temps, aquesta ruptura suposa un "desencantament del món", ja que, en el passat, la integració a un ordre determinat enriqueix l'existència dels valors de la comunitat de pertinença -entenenent que contribuïa a estructurar-los, a definir-los i a crear el camp de la relació interpersonal més enllà del jo. Reduït a la individualitat, l'home ha vist l'estrenyiment de la seva personalitat i el naixement de la consciència d'haver perdut alguna cosa que abans el vinculava a una visió molt més àmplia de l'existència com a finalitat comuna: "Repetides vegades s'ha expressat la inquietud que l'individu ha perdut els seus horitzons d'acció, socials i còsmics. Alguns s'han referit a això com si parlessin de la pèrdua de la dimensió tràgica de la vida. La gent ja no té la sensació de comptar amb una finalitat més elevada, amb alguna cosa per la qual val la pena morir"¹⁰. L'individualisme hauria aconseguit sobreposar a aquesta finalitat la pèrdua del sentit d'una visió més àmplia, perquè la gent prefereix centrar la seva existència en la vida individual. És a dir, el cos-

⁸ TAYLOR, CH. "Plurality of Goods". *The Legacy of Isaiah Berlin*, DWORKIN, RONALD, LILLA, MARK AND SILVERS, ROBERT S., eds. Nova York: New York Review of Books, 2001, pp. 113-20.

⁹ Cf. LEHMAN, GLEN. "De malaise van de moderniteit: Charles Taylor in perspectief". *Denkwijzen/12*, Leuven: Harry Breghs, ed. Acco, 1999, pp. 73-98.

¹⁰ *La ética de la autenticidad*. Barcelona: Paidós-ICE/UAB, 1994, p. 39.

tat obscur de l'individualisme suposa centrar-se en el jo, que aplanar i estreny alhora les nostres vides, les empobreix de sentit, i els fa perdre l'interès pels altres o per la societat.

Un altre malestar es manifesta a propòsit del següent aspecte, definit en la societat contemporània: la preeminència de la raó instrumental. D'una banda, existeix un aspecte positiu en la instrumentalització de la raó com a vector d'emancipació humana, en relació a les necessitats de subsistència i a la capacitat de diàleg racional que permet que l'individu i la comunitat coexisteixin pacíficament amb altres individus i comunitats, vivint i deixant viure, i que realitzin formes noves de vida¹¹. En aquest cas, la racionalitat és sinònim de tolerància, de reconeixement de la diferència cultural i, en definitiva, sinònim de llibertat¹². Però, d'altra banda, segons Taylor, s'acreu la inquietud que hi ha coses que haurien de determinar-se per mitjà d'altres criteris i que es decideixen en termes d'eficiència o d'anàlisi cost-benefici. L'aspecte negatiu de la instrumentalització de la raó en simple objecte de càlcul, i que justificaria criteris ètics purament utilitaris, eclipsa les finalitats morals. Això provoca que moltes vegades pensem en solucions tecnològiques, quan en realitat es requereixen solucions molt diferents a nivell axiològic.

En el terreny de la política, hi ha un altre malestar derivat de l'individualisme i de la raó instrumental. Taylor fa referència al considerable descens de la participació ciutadana en l'autogovern. La gent prefereix quedar-se a casa, tancada en les satisfaccions que li subministra el seu individualisme privat, mentre el govern proporciona els mitjans per a l'assoliment d'aquestes satisfaccions i els distribueix de manera general. Una societat estructurada de tal forma imposa una gran pèrdua de llibertat, cosa que representaria una important amenaça per a la democràcia liberal. El perill no seria tant la institució del despotisme com la seva fragmentació: un poble cada vegada més incapaç de proposar-se objectius comuns i de portar-los a terme¹³.

¹¹ RORTY, R. "Una visione pragmatista della razionalità e della differenza culturale". *Aut aut*, 251, 1992, p. 110.

¹² Cf. TAYLOR, CH. "Living With Difference". *Debating Democracy's Discontent: Essays on American Politics, Law, and Public Philosophy*, ALLEN, ANITA L. AND REGAN, JR., MILTON C., eds. Nova York: Oxford University Press, 1998, pp. 212-26.

¹³ MILLER, DALE E. "Atomists, Liberals and Civic Republicans: Taylor on the Ontology of Citizenship". *Australasian Journal of Philosophy*, 79, 2001, pp. 465 i ss.

Taylor entén, doncs, que l'individualisme no està "malalt" en els seus principis, sinó en els seus avatars l'actualitat dels quals en representaria una corrupció. Per fer comprendre això, explica que els individus han de veure's obligats a no acceptar un relativisme acomodati en el qual tothom té els seus propis valors, i esdevé impossible argumentar-hi. El relativisme és una deformació de l'individualisme modern el principi del qual es basa en la idea que tothom té dret a desenvolupar la seva pròpia forma de vida, fundada en un sentit propi de cadascú sobre el que realment té importància o valor. Això és reflex del que es podria denominar "individualisme de l'autorealització". Taylor fa referència a un cert tipus de subjectivitat, subjectivitat concebuda per John Dewey, i compartida per autors com Nietzsche o Foucault, en la qual s'articula una idea del jo, no com un esquema o esbós vital fixat per endavant, i la realització del qual es veu com l'acabament d'aquest esquema, sinó com a permanent activitat concreta i específica¹⁴. Aquest individualisme, ens diu Taylor, comporta centrar-se en el jo al costat d'una obturació concomitant, o d'una inconsciència, fins i tot, de les grans qüestions o inquietuds que transcendeixen el jo, siguin religioses, polítiques o històriques. Taylor, coincidint amb Rorty, albira en aquest tipus d'individualisme la manca d'una identitat moral per a fins públics, necessària independentment de qualsevol identitat privada que es pugui tenir¹⁵. En efecte, descriu aquesta actitud a partir dels conceptes de "narcisisme" i d'"hedonisme", en els quals no actuaria cap ideal moral, i que seria definida com la incapacitat de l'individualisme d'aparèixer com un ideal d'autenticitat.

L'ideal d'autenticitat i el seu fonament (L'horitzó de significació)

L'ideal d'autenticitat constitueix la resposta de Taylor a la recerca d'una altra forma d'individualisme moral, que comporta dues exigències que el distingeixen d'altres menes d'individualisme, i que permet descartar les maneres de vida centrades únicament en l'individu o en el jo autorealitzat i d'una justificació ins-

¹⁴ Cf. DEWEY, J. "La autorealización como ideal moral". *Diálogo filosófico*, 27, 1993, pp. 316-325 [1a ed., 1893].

¹⁵ RORTY, R. *Ensayos sobre Heidegger y otros pensadores contemporáneos. Escritos filosóficos 2*. Barcelona: Paidós, 1993, pp. 273-274.

trumental de la vida quotidiana i de les institucions. En primer lloc, l'autenticitat pressuposa aspectes que transcendeixen el subjecte: l'individu es defineix sempre en relació amb un horitzó de significació que determina les qüestions importants: les coses adquireixen importància en un fons d'intel·ligibilitat. Defensar l'autenticitat significa que no poden defensar-se formes que facin que es desplomin els horitzons de significat. En segon lloc, d'aquesta concepció de l'autenticitat deriva l'afirmació que la capacitat d'elecció té valor no com a elecció, sinó en relació amb la significació de l'objecte: "Fins i tot el sentit que la significació prové de l'elecció depèn del fet de comprendre que, independentment de la meua voluntat, existeix quelcom noble, valuós i, per tant, significatiu en la configuració de la meua pròpia vida"¹⁶. És fonamental en Taylor la distinció entre subjectivitat de forma i subjectivitat de contingut. En l'ideal de l'autenticitat, la forma faria referència al subjecte, però el contingut de l'acció conservaria un significat diferenciat, independent, que permetria evitar les formes extremes de narcisisme i de subjectivitat: l'autenticitat està relacionada amb la manera d'adherir-se a qualsevol fi o forma de vida. L'autenticitat fa clarament referència a ella mateixa: és a dir, ha de ser la meua orientació. Però això no significa que, en un altre nivell, el contingut hagi de fer referència a ell mateix: és a dir, les meues fites expressen o realitzen els meus desigs o aspiracions, per contraposició a quelcom que figura més enllà, atès que només trobarem la completa satisfacció en alguna cosa així, independentment de nosaltres o dels nostres desigs. En altres paraules, no és solament el fet que jo decideixi consagrar-me a una forma de vida particular el que confereix valor a la meua elecció. Les qüestions significatives no estan determinades per la meua elecció: existeix un camp de valor que és més enllà de la pròpia elecció i, per tant, aquesta elecció pròpia, aquesta autoelecció, només té sentit si s'accepta que certes qüestions, des del punt de vista humà, són més significatives que d'altres. En aquest sentit, l'ideal d'autenticitat apareix com la resposta de Taylor a la problemàtica de conciliar una comprensió subjectiva dels drets amb el caràcter transcendent de les exigències morals -'transcendent' significa, aquí, doncs, que aquestes exigències són vàlides independentment dels nostres desigs i eleccions¹⁷. Llavors, l'individu que busca una significació a la vida,

¹⁶ *La ética de la autenticidad*, op. cit., p. 74.

¹⁷ Cf. COSTA, PAOLO. "Sfera pratica e argomentazione trascendentale", in *Sources of the Self, Fenomenologia e Società*, 19, 1996, pp. 70-77.

tractant de definir-la per donar-li un sentit, ha d'existir en un horitzó de qüestions importants. No és suficient que jo senti que una cosa és important, perquè ho sigui efectivament; les coses adquireixen la seva significació i la seva importància sobre la base d'un horitzó d'intel·ligibilitat que és necessàriament d'ordre inter-subjectiu, i només puc definir la meva identitat amb el rerefons d'allò que té importància.

Si volem arribar a una definició pròpia de nosaltres mateixos, és a dir, si volem dilucidar quines són les diferències importants i significatives que ens distingeixen dels altres com a ideal normatiu de l'autenticitat, no podem suprimir aquest horitzó de significació, sense el qual la nostra diferència manca de sentit. Sense un horitzó de sentit, totes les diferències es redueixen a simples preferències. Així doncs, per a Taylor, quan arribem a comprendre què significa definir-nos a nosaltres mateixos, determinar en què consisteix la nostra originalitat, veiem que hem de prendre com a rerefons un cert sentit del que és significatiu. Definir-me significa trobar el que resulta significatiu en la meua diferència, pel que fa als altres. Un dels lliscaments més importants que ha sofert la cultura moderna consisteix justament a "trivialitzar" l'elecció i a suprimir l'horitzó de significació que atorga el sentit a l'elecció, i poder arribar a ser quelcom diferent d'una elecció indiferenciada entre altres alternatives, també indiferenciades des del punt de vista del valor.

Entre el valor i l'elecció: el reconeixement de la diferència

Un argument important que Taylor critica és aquell segons el qual, en la societat contemporània, allò que "compta" és "poder triar" entre dues opcions distintes, exercir una activitat d'elecció entre dues formes oposades, que serien diferents l'una de l'altra. Aquest argument afirmaria que allò que distingeix les opcions que un pot triar és fora de tot valor objectiu i que l'única cosa que pot conferir valor a l'opció que jo escullo és el fet que la prefereixo com una cosa més important per a mi en relació a les altres. Contràriament a aquest argument, Taylor pensa que hi deu haver altres raons a considerar sobre l'activitat a la qual jo em consagro, i que penso que és important i digne de figurar com el rang que ve a definir la meua personalitat. En cas contrari, un pot consagrar la seva vida a una tasca estúpida i trivial només perquè aquesta "cosa" està establerta com una diferència significativa i aparentment important. A partir d'aquí, totes les opcions, totes les formes de vida, semblen valer objectivament el mateix: únicament perquè

desitjo aquesta mena de vida, té un valor per a mi. És l'elecció mateixa la que crea el valor. Taylor fonamenta la igualtat de valor des de la inversió d'aquest argument que ell mateix critica: en lloc de pensar que una forma de vida és escollida pel que té de valor, hem de veure que el que realment té valor és que puguem escollir una forma de vida que pugui definir la nostra identitat. La diferència entre les diverses formes de vida que jo puc escollir no és en ella mateixa el fonament que iguala el valor. Si homes i dones són iguals, pensa Taylor, no és perquè siguin diferents, sinó perquè, per sobre de la diferència, existeixen determinades propietats, comunes o complementàries, que tenen un cert valor. Unir-se, doncs, en el mutu reconeixement de la diferència, del valor igual d'identitats diferents, requereix que compartim quelcom més que la creença en aquest principi; hem de compartir certes normes de valor, en les quals les identitats en qüestió es demostrin iguals. Ha d'existir un cert acord fonamental sobre el valor¹⁸.

És el fet que jo sigui reconegut com a diferent el que permet que els altres reconeixin el caràcter significatiu d'allò que me'n diferencia. En cas contrari, la meua diferència no té sentit. En ella mateixa, aquesta necessitat de reconeixement, per part dels altres, en la formació de la identitat, no és pròpia de l'època contemporània. A diferència de les societats del passat -en les quals el reconeixement era obtingut immediatament i sense un esforç explícit-, actualment ha de ser obtingut mitjançant una negociació dialògica per cadascú en una estructura d'intercanvi: ningú no és reconegut pel simple fet de formar part d'un grup; només ho pot ser en la seva identitat diferenciada, si els altres reconeixen la seva diferència, és a dir, si reconeixen que ell és, alhora, significatiu i important: "la meua pròpia identitat", diu Taylor, "depèn de manera crucial de la meua relació dialògica amb els altres"¹⁹.

Essent així, el reconeixement mutu requereix el següent: més enllà de les diferències, les formes de vida han de posseir una propietat comuna, i reconeguda com a tal, una substància que els confereixi, a cadascuna, una importància i una significació. Hi ha d'haver, llavors, un acord substancial sobre el valor i sobre la

¹⁸ TAYLOR, CH. *Sources of the Self: The Making of the Modern Identity*. Cambridge: Harvard University Press, 1989.

¹⁹ TAYLOR, CH. *El multiculturalismo y 'La política de reconocimiento'*. México, DF.: Fondo de Cultura Económica, 1993.

importància de certes formes, en relació a unes altres. Ha d'existir un cert acord fonamental sobre el valor o, per contra, el principi formal de la igualtat serà buit i constituirà una "impostura". Reconèixer, en un pla d'igualtat, la diferència no significa que compartim la comprensió de la igualtat, tret que es comparteixi quelcom més. L'horitzó de significació compartit -al qual ja hem al·ludit en anteriors paràgrafs-, com a requisit indispensable per a reconèixer la diferència, incorpora a l'ideal d'autenticitat de Taylor una noció essencial, al nostre entendre, de la societat: el fet de "com han de viure juntes les persones"²⁰.

L'individualisme com a principi o ideal moral ha d'oferir una certa perspectiva sobre com hauria de viure un individu, com a tal, entre els altres, atès que implica un model de societat, encara que l'individualisme degradat i anòmic que critica Taylor, i que preval en gran part de les societats occidentals, està deslligat de qualsevol ètica social. En nom de l'ideal d'autenticitat, és pràcticament impossible justificar una manera de vida centrada exclusivament en el jo, i que consideri la relació o l'associació amb els altres com a purament instrumental. Un model com aquest és la negació mateixa de l'ideal d'autenticitat, una fórmula que s'anul·la a ella mateixa: la noció segons la qual es pot buscar així la pròpia realització sembla il·lusori, i el mateix passa en certa manera amb "la idea que un pot triar-se a ell mateix sense reconèixer un horitzó de significació que va més enllà de l'elecció"²¹.

114

La crítica tayloriana al subjectivisme postestructuralista

Taylor denomina "cultura del narcísisme" a la generalització d'una forma de ser que converteix l'autorealització en el valor principal de la vida i que assumeix poques exigències morals externes o pocs compromisos importants amb els altres. D'altra banda, afirma que, en aquest model cultural, s'hi reflecteix en part una aspiració ètica, l'ideal d'autenticitat, però que no autoritza per ell mateix aquestes formes egocèntriques a la llum d'aquest ideal, sinó que més aviat semblen formes pervertides i trivialitzades. El narcí-

²⁰ Cf. TAYLOR, CH. "Understanding the Other: A Gadamerian View on Conceptual Schemes". *Gadamer's Century: Essays in Honor of Hans-Georg Gadamer*, MALPAS, JEFF, VON ARNSWALD, ULRICH AND KERTSCHER, JENS, eds. Boston: MIT Press, 2002, pp. 279-297.

²¹ *La ética de la autenticidad, op. cit.*, p. 87.

sisme al qual al·ludeix Taylor seria, en aquest cas, destructor del caràcter que es desprèn d'una ètica de l'autenticitat, ja que és pràcticament impossible arribar a ser original i autèntic solament als ulls d'un mateix. Tot al contrari, l'afirmació d'un mateix ha d'ultrapassar la noció del jo com a anticipació de la identitat, entre aquest jo i la realització d'un mateix, cosa que necessàriament suposa acceptar una certa forma de reconeixement comú. És a dir, és perquè jo sóc capaç d'explicar als altres les raons de la meua elecció vital i la significació que aquesta elecció em suggereix que puc definir-me com a diferent dels altres, original i autèntic. I és des de l'allunyament d'aquest últim principi -essencial per a la realització de l'ideal de l'autenticitat-, per part de les actituds narcisistes, que Charles Taylor deriva la seva crítica cap als excessos subjectivistes del que s'ha arribat a denominar en l'actualitat, amb un cert caire genèric, "postestructuralisme".

Per a aquest autor no és únicament l'entramat social, és a dir, una societat tecnocràtica i burocràtica que atorga cada vegada més importància a la raó instrumental, el que dona compte de la situació social del narcisisme. Existeixen també importants raons internes per a l'ideal d'autenticitat que faciliten aquest lliscament cap al subjectivisme. Taylor assenyala que, des de fa un segle i mig, ha anat succeint una cultura del "nihilisme", com a negació de tots els horitzons de significació. La figura principal en seria el filòsof alemany Friederich Nietzsche. Els aspectes centrals d'aquesta línia de pensament haurien trobat expressió en certs corrents de la modernitat com, per exemple, el de Baudelaire, i, finalment, hauria ressorgit en autors contemporanis que, a partir de la relectura de Heidegger, han estat denominats postestructuralistes: Derrida, Deleuze, Foucault. Segons Taylor, aquests pensadors duen el seu desafiament nietzschian a les nostres categories ordinàries, fins al punt de 'deconstruir' àdhuc la idea d'autenticitat i la noció mateixa del jo. Aquests pensadors comparteixen amb Nietzsche, Baudelaire i Heidegger la necessitat de posseir un ell mateix autònom, en el sentit de ser inventat per un mateix, amb la qual cosa, diu Taylor, s'exalta i s'aguditza l'antropocentrisme, i es deixa l'individu amb tots els dubtes sobre la categoria del jo i amb una sensació de poder i de llibertat sense límits, que no imposa cap norma.

Els defensors de Charles Taylor i, alhora, detractors de Michel Foucault -considerat aquest com la principal figura del moviment- coincideixen en el fet que el postestructuralisme, a partir dels seus postulats de la dissolució del jo, suposa una ruptura del vocabulari comú, com a element indispensable per defi-

nir una ètica en una societat liberal²². És a dir, les variants populars `postmodernes` dels nostres dies, que han tractat de deslegitimar els horitzons de significat, com veiem en el cas de Derrida, Foucault i dels seus seguidors, estarien, en efecte, proposant formes pervertides. Segons Taylor, aquestes tendències, encara que posen èmfasi en la naturalesa constructiva i creativa dels nostres llenguatges expressius, obliden per complet l'obertura als horitzons de significació i s'oposen radicalment a les regles de la societat i, fins i tot, a la moralitat, i així rebutgen, conseqüentment, l'entramat dialògic que ens vincula als altres. És a dir, per a Taylor, els postestructuralistes cauen en la incoherència en apropiar-se de la perspectiva de fons de l'autenticitat en la seva comprensió dels poders creatius i autoconstitutius del llenguatge: l'autenticitat ni pot ni hauria d'anar sempre de bracet amb l'autenticitat autodeterminada. I no obstant això, la temptació que ofereix el postestructuralisme és bastant irresistible: en un món camús, en el qual els horitzons de significació es tornen cada vegada més borrosos, l'ideal de llibertat autodeterminada arriba a exercir una atracció més poderosa, ja que dona la possibilitat que es pugui conferir significació mitjançant l'elecció, cosa que atorgaria la possibilitat de pensar que hom exerceix la pròpia vida en llibertat, encara que fracassin totes les altres fonts de significació. La llibertat autodeterminada seria, llavors, la solució per defecte de la cultura de l'autenticitat.

116

En les anàlisis de l'individualisme contemporani, la idea de l'autenticitat no vàlida, ni de lluny, les seves modalitats més extremes o "pervertides" com, per exemple, el "narcisisme", almenys en la forma en què Taylor l'ha plantejat al llarg dels anys. Aquestes formes extremes de subjectivitat es troben en franca i plena contradicció amb els principis originals que fonamenten la cultura moderna de l'individualisme²³. Referent a això, i a la llum d'aquests principis, el narcisisme, del qual ja hem parlat a l'apartat anterior, apareix no com un digne hereu d'aquest individualisme, sinó com la seva versió degenerada i trivialitzada. Segons Taylor, la cultura contemporània està en tensió amb ella mateixa, en el sentit que és viscuda a partir d'un ideal pervertit. Al mateix temps, comprendre aquest ideal en tota la seva amplitud, originalitat i autenticitat suposa desestimar la major part de les pràctiques que es reclamen com a tals.

---

²² FILLION, R. R. "Foucault *contra* Taylor: Whose Sources? Which Self?". *Dialogue*, Vol. XXXIV, 4, 1995, pp. 663-674.

²³ COHEN, ANDREW JASON. "Does Communitarianism Require Individual Independence?". *Journal of Ethics*.

La desarticulació de l'ideal de l'autenticitat serà, doncs, la responsable del caràcter "degeneratiu" de les pràctiques que, en nom d'aquesta autenticitat, ocupen el seu lloc il·legítimament. Però hem de concebre aquesta desarticulació com una espècie de raó interna, com la modalitat principal que tiba la cultura contemporània, pròpia de l'ideal d'autenticitat, i de la qual derivaria la tendència a la degradació d'aquest ideal, fins al punt d'entrar en contradicció directa amb els fonaments de l'ideal mateix. Per exemple, el desig, cada vegada més buscat, d'originalitat en la nostra societat sembla poc afí amb la qüestió de l'horitzó intersubjectiu de significació i de valor necessaris, segons opina Taylor, per afirmar aquesta originalitat com a diferència.

En d'altres paraules, Taylor planteja efectivament l'existència d'un risc de contradicció de l'ideal d'autenticitat, atès que aquesta autenticitat i la fidelitat a un mateix són pensades cada vegada menys com el mitjà de conduir-se mitjançant una moral de grup; en tot cas, és un mateix qui busca els principis morals als quals vol sotmetre's i, en conseqüència, es dóna la possibilitat d'una autoafirmació moral, en comptes de conformar-se als principis morals preestablerts per d'altres, i des dels quals no pot veure's realment com a individu que professa una moral veritable; sigui com sigui, si aquesta no flueix d'ell mateix, l'individu l'experimenta d'una forma falsa o artificial. I és en aquest punt en el qual la crítica de Taylor -a més de Walzer, Rorty, Habermas i d'altres- al postestructuralisme intenta ser molt severa, en el sentit que la necessitat d'adquirir compromisos públics exigeix un discurs social mitjançant un vocabulari comú. És a dir, es demana als ciutadans que posseeixin una identitat moral per a les finalitats públiques, ja que seria necessari un vocabulari semblant per descriure la identitat moral com a obertura als horitzons de significació que una societat liberal els demana com a estructura comuna de diàleg.

Abstract

The great influence of the political philosopher Charles Taylor on the theoretical dispute of the last years, mainly about the confrontation between the Comunitarisms and the Liberals, makes necessary one approach at the essential of his thought expressed in questions of the present, among other suggest ways, about the priority of the notion of good over the notion of justice, the recognition of the difference, the multicultural, the nationalism or the moral practice, always having in mind the essential analytical thread that join the prolific work of this author: the degenerative forms that the individualism take in the Western Society.